

“ШИВЭЭ-ОВОО” ХК 2017 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь тухайн төслийн байгаль орчинд учруулж буй гол нөлөөлөл болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг тодорхойлж, тухайн жилд түүнд шаардагдах хөрөнгөзөрдлыг баталгаатай байлгах үндэслэл болно. Төсөл хэрэгжүүлэгч нь тухайн жилийнбайгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг 11 дүгээр сарын 01-ний дотор аймгийн байгаль орчны газарт хүргүүлнэ.

2017 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хүлээж авсан аймгийн Байгаль орчны газар түүний биелэлтийг шалгаж, дүгнэлт гаргах ажлын хэсгийг аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулж, ажилуулан дүгнэлтийг12 дугаар сарын 1-ний дотор гаргуулна. Тус ажлын хэсэгт аймгийн ЗДТГ-ын хөгжлийн бодлогын хэлтэс, байгаль орчны газар, мэргэжлийн хяналтын газар, сав газрын захиргаа, сумын ЗДТГ-ын төлөөлөл, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, байгаль хамгаалагч,газрын даамал орно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг ажлын хэсгийн гишүүд газар дээр нь очиж шалган 0-100% хүртэл оноогоор дүгнэх ба 80%-иас дээш байвал биелэлтийг хангалттай гэжүзнэ.

Ашигт малтмалын орд ашиглажбуй төсөл хэрэгжүүлэгч уул уурхайн олборлолтын улмаас эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлтийн тухайн жилийн мэдээг БОХ-3 маягтын дагуу гаргаж тухайн сум, дүүргийн ЗДТГ-т жил бүрийн 11 дүгээр сарын 25-ны дотор хүргүүлэх ба байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд заавал хавсаргана.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайлан, түүнд хийсэн ажлын хэсгийн дүгнэлтийг үндэслэн, биелэлтийг хянаж, дараагийнжилд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батална.

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг жил бүрийн 03 дугаар сарын 25-ны дотор БОНХЯаманд боловсруулж хүргүүлэн баталгаажуулна.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх ажил	Гарах үр дүн	Төсөв (мян.төг)	Хариуцах эзэн	Аргачлал ,стандарт
Агаар				
Зам, талбайг усалж, чийглэх	Тоосжилт дарна	3000.0	ХАБЭА	<ul style="list-style-type: none"> • Агаарын тухай хууль □ MNS4585:2007
Агаараассорьц авч агаарын чанарыг тодорхойлуулах	Агаарын чанарыг хянана	ОХШХ-т тусгасан	Байгаль орчны ажилтан	
Түлшээр ажилладаг тоног төхөөрөмжүүдээс ялгарах утааны хэмжээг хянаж, яндангийн шүүр зэргийг тогтмол шалгаж, эвдэрсэн эд ангийг шинэчилж байх	Тээврийн хэрэгслэлээс үүсэх хорт хийн ялгарлыг бууруулна	2000.0	Ерөнхий Механик Байгаль орчны ажилтан	<ul style="list-style-type: none"> □ MNS5013:2009 □ MNS5014:2009 □ MNS4601:2011
Тэмдэгжүүлэлт хийх, сайжруулах	Олон салаа зам гаргахаас сэргийлж тоосжилт нэмэгдэхээс сэргийлнэ	200.0	ХАБЭА, Байгаль орчны ажилтан	MNS4595:2007
Байнгын ажиллагаатай зам, талбай, зогсоолын хучилтыг сайжруулах, арчилах	Орчны тоосжилтыг бууруулах	Хөрс, газрын гадарга хэсэгт тусгасан	Байгаль орчны ажилтан	
Нүүрсний өөрөө шаталтаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах	Агаарын чанарт нөлөөлөх хорт хийг бууруулах	1000.0	Байгаль Орчны ажилтан Ерөнхий инженер	Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага. MNS4585:2007
Хог хаягдлыг тогтмол хугацаанд зайлуулж, ариутгал хийх	Хог хаягдлаас үүдэлтэй таагүй үнэр, өвчин үүсгэгч агаар орчинд тархахаас сэргийлнэ	Хог хаягдлын хэсэгт тусгасан	Байгаль Орчны ажилтан	Хог хаягдлын тухай хууль
Нийт		6200.0		

Хөрс, газрын хэвлий

Эвдрэлд орсон газрын хөрсийг нөхөн сэргээх	Хөрсний үржил шим сайжрана	Нөхөн сэргээлтийн зардалд тооцогдсон	Компанийн удирдлага Байгаль орчны ажилтан	☐ MNS5917:2008 ☐ MNS5914:2008 ☐ MNS5915:2008
Шимт хөрсийг ангилан хуулах	Нөхөн сэргээлтэнд шаардлагатай шимт хөрсний нөөц бүрдэнэ			MNS5916:2008
Шимт хөрсийг тусад нь овоолж хадгалах				
Гадаад овоолгын суурийн талбайн шимт хөрсийг				
Тэмдэгжүүлэх ажил хийх	Хөрсний элэгдэл,эвдрэлээс хамгаална	Агаарын Хэсэгт тусгасан	ХАБЭА, Байгаль Орчны ажилтан	-
Хөрс шорооны овоолгыг төлөвлөсөн талбайд эмх		-		MNS5916:2008
Шатах, тослох материалын хадгалалтад хяналт тавих,орчныг тусгай	Хөрсний бохирдлоос хамгаална	1000.0	Компанийн удирдлага	MNS5916:2008
Хөрсний дээж авч бүтэц, шинж чанарыг орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт заасан	Хөрсний эвдрэл,бохирдлоос хамгаална	ОХШХ-т тусгасан	ХАБЭА, Байгаль Орчны ажилтан	MNS3310:91 MNS5916:2008
Бороо болон үерт хөрс эвдрэхээс хамгаалах далан,шуудуу татах	Хөрсний Эвдрэлээс сэргийлэх	1500.0	Компанийн удирдлага	-
Нийт	2500.0			
Ус				
Талбайн ойр орчимд хатуу ба шингэн хог хаягдал,нефтийн бүтээгдэхүүн хаяхгүй байж,гадаргын уст цэгийн орчныг цэвэрлэх	Усны бохирдлоос хамгаална	500.0	ХАБЭА, Байгаль орчны ажилтан	<ul style="list-style-type: none"> • Ариун цэврийн тухай хууль ☐ MNS5775:2007
Усны шинжилгээг орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт заасан хугацаанд хийлгэх	Усны бохирдлоос урьдчилан сэргийлнэ	ОХШХ-т тусгасан	Байгаль орчны ажилтан	

Харьяа байгууллагатай ус ашиглах гэрээ байгуулж ус ашигласны төлбөр төлөх	Усны нөөцийг хамгаалах, усан сан бүхий газрыг нөхөн сэргээхэд зарцуулагдана	Ус ашиглах дүгнэлт гэрээний дагуу	Компаний удирдлага	Усны тухай хууль
Худагт тоолуур суурилуулах, баталгаажуулах	Усны үр ашигтай зарцуулалт нэмэгдэх, усны нөөцийг хамгаалах	500.0	Компаний удирдлага	Усны тухай хууль, Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах журам
Усны эх үүсвэрийг хамгаалах, эрүүл ахуйн бүсийн дэглэм тогтоох	Гүний усны бохирдлоос хамгаална	1000.0	Байгаль Орчны ажилтан	Усны тухай хууль, Ариун цэврийн тухай хууль,
Нийт	2000.0			
Ургамал, амьтан				
Уурхайн олборлолтын талбай, ургамал	Ургамалан бүрхэвчийн	Нөхөн сэргээлтийн	Байгаль орчны	MNS5914:2008
газруудад олон наст ургамлын үр тариалж ургамалжуулах, орчныг тохижуулах, мод бут сөөг тарих	Доройтлоос сэргийлнэ	Зардалд тооцсон	ажилтан	
Төслийн талбай, түүний эргэн тойронд зэрлэг ан амьтадын хяналт шинжилгээ хийх, маршрутын судалгаа хийх	Амьтадад төслийн зүгээс хэрхэн нөлөөлж буйг судалгаагаар тогтоох, цаашид авах арга хэмжээг төлөвлөх	2000.0	Байгаль орчны ажилтан	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
Нийт	2000.0			
Нийт зардал 12700.0мян.төг				

Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Үйл ажиллагаа	Хамрах хүрээ	Төсөв, мян.төг	Аргачлал,стандарт
Техникийн нөхөнсэргээлт				
1	Уурхайн малталтанд өртөх талбайн шимт хөрсийг ангилан хуулах ачих	Хөрс хуулах талбай	1500.0	Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт,хадгалалт MNS5916:2008
2	Шимт хөрсийг тусад нь овоолж хадгалах	Шимт хөрсний овоолго	1000.0	Газар шорооны ажлын үед шимтхөрс хуулалт,хадгалалт MNS5916:2008
3	Шимт хөрсний овоолгын гадаргыг хамгаалж ургамалжуулах	2 жилээс дээш хугацаагаар ашиглахгүй шимт хөрсний овоолго	500.0	Газар шорооны ажлын үед шимтхөрс хуулалт,хадгалалт MNS5916:2008
4	Уурхайн ашиглалтанд өртсөн орон зайг дотоод овоолгоор дүүргэж хэлбэржүүлэх	Ашиглалтанд өртсөн талбай	1000.0	Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Нэр томъёо, тодорхойлолт MNS5914:2008 Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын ангилал MNS5915:2008
5	Хэлбэржүүлсэн талбайг шимт хөрсөөр хучих,тэгшилгээ хийх	Бэлтгэсэн талбай	2000.0	
Биологийн нөхөн сэргээлт				
1	Биологийн нөхөн сэргээлт хийх олон наст ургамлын үр тарьж суулгах	Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай	25000.0	Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах.Техникийн ерөнхий шардлага MNS5918:2008
2	Уурхайн захиргаа, бусад барилга	Уурхайн захиргаа, үйлчилгээний	1000.0	Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах.Техникийн ерөнхий шардлага
	Байгууламж бүхий талбайд мод тарих,зүлэгжүүлэх зэргээр ногоон байгууламж байгуулж тохижуулах	орчин		MNS5918:2008

3	Усалгаа, арчилгаа,тордо лтхийх	Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай	1500.0	Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах.Техникийн ерөнхий шардлага MNS5918:2008
Нийт		33500мян.төг		

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уурхайн ашиглалтын явцад цаашид мэргэжлийн байгууллагаар дүйцүүлэн хамгааллын нарийвчилсан тооцоо, судалгаа хийлгэж, хэрэгжилтийн төлөвлөгөө боловсруулна. Дүйцүүлэн хамгаалах газрыг сонгохдоо экологийн хувьд ижил байх, нөлөөлөлд өртсөн газартай ойр байх, хугацааг нөлөөлөлтэй харьцангуйгаар тогтоох зарчмыг баримтлана. Мэргэжлийн байгууллагын тусламжтайгаар дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулан хэрэгжүүлнэ. Дүйцүүлэн хамгааллын төлөвлөгөөг боловсруулсны дараа аймаг, орон нутгаас зөвшөөрөл авч дээд шатны байгууллагад саналаа хүргүүлнэ.

Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

Нүүлгэн шилжүүлэх ажил хийгдэхгүй. Төсөл хэрэгжүүлэгч нь өөрийн эдэлбэр газарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа болно.

Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Төсөл хэрэгжих орчинд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл илрээгүй байна. Цаашид ашиглалтын явцад түүх, соёлын өвтэй холбоотой олдвор, дурсгал илэрсэн тохиолдолд зохих хууль тогтоомжийн дагуу арга хэмжээг авч ажиллана.

Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэгч	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Ахуйн хатуу хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан хаях, хогийн цэгүүдийг байрлуулах	500.0	Байгаль орчны ажилтан	Хог хаягдлын тухай хууль, Хог хаягдлыг ангилан ялгаж хаях журам

Хог хаягдлын цэг, бохирын цооногт тогтмол ариутгал хийх	1000.0		Станцын дотоод дүрэм журам
Ахуйн хатуу хог хаягдлыг орон нутгаас заасан цэгт тээвэрлэн хүргэж, устгах	8000.0	Байгаль орчны ажилтан	
Аюултай хог хаягдлыг ангилан халгалах тохирох	2000.0		
Нийт	11500.0 мян.төг		

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Авах аргахэмжээ	Урьдчилсан зардал мян.тө	Гарах үр дүн	Хэрэгжүүлэгч
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлж,энэ чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журамтогтоох.	-	Ажилчдын байгаль орчны боловсролыг дээшлүүлж, хувь хүнээс үүдэлтэй бохирдол,аливаа гэмтэл ослыг буурна	Байгаль орчны ажилтан ХАБЭА,
2	Байгаль орчны асуудлыг хариуцан зохион байгуулах үүргийг компанийн удирдлагын хүрээний ажилтан даа хариуцуулан ажиллуулах	-		Компанийн удирдлага
3	Байгаль орчныг хамгаалах болон аюулгүй ажиллагаатай холбогдсон сургалтыг жилд 1-2 удаа тогтмол хийж байх:	500.0		Байгаль Орчны ажилтан, ХАБЭА,
4	Шинээр очиж буй үндсэн болон гэрээт компанийн ажилтнууд,зочдыг байгаль орчны зааварчилгаа, сургалтад заавал хамруулах	-	Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо, нийгмийн хариуцлага болон эдийн засгийн үр өгөөжийг дээшлүүлэх,ирээдүйд гарч болзошгүй байгаль орчны эрсдэл,сөрөг нөлөөлөл,үр дагаварыг тодорхойлох, тэдгээрийн	ХАБЭА
5	Байгаль орчныгхамгаалах асуудлаар жилийн тайлангаа орон нутгийн засаг захиргаанд цаг тухайд нь гаргаж өгч байх:	-		Байгаль орчны ажилтан

6	Жил бүрийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрөө БОЯ-аар хянуулан баталгаажуулах:		арилгах арга хэмжээ авах замаар учирч болзошгүй алдагдал, хохирлоос сэргийлэхэд чиглэсэн дүгнэлт, зөвлөмжтэй болно	Байгаль орчны ажилтан
7	Болзошгүй осол аюулын үед орон нутгийн эмнэлгийн болон бусад холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллах талаарт охиорцож гэрээ байгуулж ажиллах	-		ХАБЭА
8	Ослын үед ажиллах ИТА, ажилчдын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө гаргаж, сургалт явуулах	500.0	Учирч болзошгүй алдагдал, хохирлоос сэргийлэнэ	Ерөнхий инженер, ХАБЭА
Дүн		1000.0 мян.төг		

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

БОМТ Хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэхэд оролцогч талууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Төсөв мян.төг
Багийн ИНХ	ИНХ-д илтгэл тавьж, мэдээлэл өгөх	Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт, гүйцэтгэл	Жилд1 удаа	200.0
Засаг даргын Тамгын газар	Төслийн байгаль хамгааллын ажлын талаар мэдээлэл өгөх			200.0
Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид	Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны			200.0
Нийт	600.0 мян.төг			

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хянах үзүүлэлт	Дээж авах цэгийн тоо	Дээж авах байршил	Давтамж	Төсөв (мян.төг)	Зөвшөөрөгдөх хэмжээ,баримтлах стандарт, аргазүй
Агаар					
Тоосжилт (нийт, PM10,PM2.5), Нүүрс-төрөгчийн дутуу исэл(CO), Хүхэрлэг хий(SO2), Азотын давхар исэл(NO2)	3	Хөрс хуулалтын орчин Нүүрс гаргалтын орчин Нүүрс ачилтын орчин	Улирал тутам	600.0	<ul style="list-style-type: none"> MNS6063: 2010 Агаарын чанар хот суурин газрын гадаад орчныагаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ MNS4585:2007Агаарын чанар
Температур,шуугианы түвшин,доргион, гэрэлтүүлэг,чийгшил тоосжилт (нийт, PM 10, PM2.5) Нүүрс- төрөгчийн дутуу исэл (CO), Хүхэрлэг хий (SO2)	1	Ажлын байр	Улирал тутам	200.0	<ul style="list-style-type: none"> MNS 4585: 2007 Агаарын чанар техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5002-2000 Шуугианы норм,аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага
Хөрс					
Хөрсний үржил шимийн үзүүлэлт (рН,ялзмаг,карбонат,Ca ²⁺ Mg ²⁺ , К О, Р О) механик 2 2 5	6	Гадаад овоолго Мод тарьсан талбай Засварын газар Шатахуун түгээгүүр Автомашины зогсоол Хог хаягдлынцэг	Жилд1 удаа	300.0	<ul style="list-style-type: none"> MNS5850:2008 Хөрс бохирдуулагч бодис,элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 3310:91,Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох MNS 3298:1990 Хөрсний шинжилгээний дээж авах ерөнхий шаардлага

					<ul style="list-style-type: none"> • MNS 3307:91, хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээгт одорхойлох арга • MNS ISO 10390, Хөрсний чанар.pH тодорхойлох • MNS 4006:1988,Хөдөлгөөнт фосфор, калийг тодорхойлох • MNS 2143:2000, Хөрсний физик шинж чанарыг тодорхойлох арга
Усан орчин					
<p>Ундны усны ерөнхий химийн шинжилгээ (pH, Ca²⁺, Mg²⁺, NH₄⁺, Na⁺, K⁺, Fe³⁺, SO₄²⁻, HCO₃⁻, Cl⁻, NO₂⁻, NO₃⁻) 2 3 Бактериологийн шинжилгээ(нийт нянгийн тоо, гэдэсний бүлгийн нян, халуун тэсвэртэй гэдэсний бүлгийн нян, <i>Escherichia. Coli</i>, Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч нян /<i>Salmonella</i>,</p>	5	<p>1. Уулын ажилчдын цайны газар</p> <p>2. Хаялгын турба</p> <p>3. 21-р худаг</p> <p>4. Хаялгын нуур</p> <p>5. Ус цэвэршүүлэх төхөөрөмж</p>	Жилд 2 удаа	600.0	<ul style="list-style-type: none"> • MNS 900: 2005, Ундны усны, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ • MNS 6148:2010 Газрын доорх ус бохирдуулагч бодис, элементийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт • MNS 4943:2008 Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус. Ерөнхий шаардлага □ MNS ISO 10523-2:2003 pH тодорхойлох • MNS ISO 4889-99 Цахилгаан дамжуулах чанар тодорхойлох • MNS ISO 6059:2005 Хатуулаг тодорхойлох • MNS ISO 2572-99 Кальцит тодорхойлох

					<ul style="list-style-type: none"> • MNS 4425:97 Гидро карбонат тодорхойлох • MNS ISO 7890:2001 Нитрат тодорхойлох • MNS 4431-2005 Нитрит тодорхойлох • MNS 4428-97 Аммоний тодорхойлох □ MNS 4430:2005 Төмөр тодорхойлох
Гүний усны түвшингийн өөрчлөлт	1	Хяналтын цооног	Жил бүр	500.0	-
Ургамал					
Ургамлын төрөл, зүйл, бүрхэц, түүний хомсдолт, доройтлын зэрэглэл, бодгалийн тоо, дундаж өндөр, биомасс	2	Үйлдвэрлэлийн бүсийн ашиглалтанд өртөөгүй талбай Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай	Жил бүр	500.0	<ul style="list-style-type: none"> □ MNS ISO 11269-1:2002, MNS ISO 11269-2:2002 Хөрсний чанар. Хөрсний ургамлын бохирдолтын нөлөөллийг тодорхойлох. 1, 2-рхэсэг • MNS 5546: 2005 Бэлчээрийн газрын хөрсний элэгдэл эвдрэл, ургамлын талхагдлыг тогтоох ерөнхий шаардлага.
Амьтан					
Амьтны төрөл, зүйлийн бүрэлдэхүүн, тоо, толгой, төрхөөл байршил	1	Төслийн талбайн нөлөөллийн бүс	Жил бүр	500.0	Амьтан судлалын нийтлэг арга зүйг хэрэглэнэ.
Нийт дүн 3200.0 мян. төг					

2017 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн төсөв

№	Зардлын утга	Нийт зардал, мян.төг
1	Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	6200.0
2	Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдэх ажлын зардал	2000.0
3	Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зардал	2500.0

4	Ургамал, амьтан	2000.0
5	Хог хаягдлын менежментээр хийгдэх ажлын зардал	11500.0
6	Биологийн нөхөн сэргээлтийн зардал / 4 га талбай/	33500.0
7	Шүүрлүүлэхийн усны хаялбарын шуудууг бетондох, нөхөн сэргээх зардал /2 га талбай /	38700.0
8	Газрын төлөв байдал хянан баталгаа хийлгэх зардал	25000.0
9	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	3200.0
10	Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал	1000.0
11	БОМТ-ын хэрэгжилтийг тайлагнах зардал	600.0
	НИЙТ ДҮН	126.200.0

Төсөв гаргасан: Чанар шалгагч экологич инженер

Н.Оюунбилэг

5.1 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Хүснэгт 7.4 Менежментийг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Авах арга хэмжээ	Урьдчилсан зардал мян.т	Гарах үрдүн	Хэрэгжүүлэгч
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг гүйлж илгээж, хамгаалах	-	Ажилчдын байгаль орчны боловсролыг дээшлүүлж, хувь хүн эсүүдэлтэй бохирдол, аливаа гэмтэл ослыг буурууна	Байгаль орчны жилтан ХАБЭА,
2	Байгаль орчны асуудлыг хариуцан зохион байгуулах үүргийг компанийн удирдлагын хүрээний ажилтанд	-		Компаний нудирдлага
3	Байгаль орчныг хамгаалах болон аюулгүй ажиллагаатай холбогдсон сургалтын хийж, 1-2 үеэст өгмөгийг	500.0		Байгаль орчны жилтан, ХАБЭА
4	Шинээр очиж буй үндсэн болон гэрээт компанийн ажилтнууд, зочдыг байгаль орчны зааварчилгаа, сургалт өгөхөд хөмрөмж	-	Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо, нийгмийн хариуцлага болон эдийн засгийн үрэг өөжийг дээшлүүлэх, ирээдүйд гарч болзошгүй байгаль орчны эрсдэл, сөрөг нөлөөлөл, үрдагаварыг тодорхойлох, тэдгээрийг нарийлгах арга хэмжээ авах замаар учирч болзошгүй алдагдал, хохирлоос сэргийлэхэд чиглэсэн дүгнэлт, з	ХАБЭА
5	Байгаль орчныг хамгаалах асуудлаар жилийн тайлангаар орон нутгийн засаг захиргаанд хариуцаж, үнэ	-		Байгаль орчны жилтан
6	Жил бүрийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрөө БОЯ-	-		Байгаль орчны жилтан
7	Болзошгүй осол аюулын үед орон нутгийн эмнэлгийн болон бусад холбогдох байгуул агуудтай хамтран ажиллах талаар тохиролцож	-		ХАБЭА
8	Ослын үед ажиллах ИТА, ажилчдын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө	500.0	Учирч болзошгүй алдагдал, хохирлоос сэргийлэх	Ерөнхий инженер ХАБЭА
Дүн			1000.0 мян.төг	

5.2 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

Хүснэгт 7.5 Тайлагнах хуваарь

БОМТ хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэхэд оролцогч талууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх элбэр	Мэдээллийн нагуулга	Хугацааны тов	Төсөв мян. төг
Багийн ИНХ	ИНХ-д илтгэл тавьж, мэдээлэл	Тухайн жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт, гүйцэтгэл	Жилд 1 удаа	200.0
Засаг даргын Тамгын газар	Төслийн байгаль хамгааллын ажлын талаар мэдээлэл			200.0
Нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид	Төслийн нүлэвчлэлийг багасгах, бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлэхүйл ажиллагааны талаар мэдээлэл			200.0
Нийт	600.0 мян. төг			

5.3 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хүснэгт 7.6 Тухайн жилийн орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Хянах үзүүлэлт	Дээж авах цэгийн тоо	Дээж авах байршил	Давтамж	Төсөв (мян.төг)	Зөвшөөрөгдөх хэмжээ, баримтлах стандарт
Агаар					
Тоосжилт (нийт, PM10, PM2.5), Нүүрс-төрөгчийн дутуусал (CO), Хүхэрлэг хий (SO ₂)	3	Хөрс хуулалтын орчин Нүүрс гаргалтын орчин Нүүрс	Улир лтута м	600.0	<ul style="list-style-type: none"> MNS6063: 2010 Агаарын чанар хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ MNS 4585: 2007
Температур, шуугианы түвшин, доргион, гэрэлтүүлэг, чийгшил тоосжилт (нийт, PM 10, PM2.5) Нүүрс- төрөгчийн (CO)	1	Ажлын байр	Улир лтута м	200.0	<ul style="list-style-type: none"> MNS 4585: 2007 Агаарын чанар техникийн ерөнхий шаардлага MNS 5002-2000 Шуугианы норм, аюулгүй
Хөрс					

<p>Хөрсний үржил шимийн үзүүлэлт (рН, ялзмаг, карбонат, Ca^{2+}, Mg^{2+}, К, О, Р, О) механик 2 2 5 бүрэлдэхүүн хүнд металл</p>	<p>6</p>	<p>Гадаад овоолго Мод тарьсан талбай Засварын газар Шатахуун түгээгүүр Автомашины зогсоол Хог хаягдлын цэг</p>	<p>Жилд 1 удаа</p>	<p>300.0</p>	<ul style="list-style-type: none"> • MNS 5850:2008 Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ • MNS 3310:91, Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох
---	----------	--	--------------------	--------------	---

					<ul style="list-style-type: none"> • MNS 3307:91, хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга • MNS ISO 10390, Хөрсний чанар. pH тодорхойлох • MNS 4006:1988, Хөдөлгөөнт фосфор, калийг тодорхойлох • MNS 2143:2000.
Усан орчин					
<p>Ундны усны ерөнхий химийн шинжилгээ (pH, Ca²⁺, Mg²⁺, NH₄⁺, Na⁺, K⁺, Fe³⁺, SO₄²⁻, HCO₃⁻, Cl⁻, NO⁻, NO⁻) 2 3</p> <p>бактериологийн шинжилгээ (нийт нянгийн тоо, гэдэсний бүлгийн нян, халуунтэсвэртэй гэдэсний бүлгийн нян, <i>Escherichia. Coli</i>, Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч нян /<i>Salmonella</i>.)</p>	5	<p>Уулын ажилчдын цайны газар Хаялгын турба 2 1-рхудаг Хаялгын нуур Усцэвэршүүлэх төхөөрөмж</p>	Жилд 2 удаа	600.0	<ul style="list-style-type: none"> • MNS 900: 2005, Ундны усны, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ • MNS 6148:2010 Газрын доорх ус бохирдуулагч бодис, элементийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт • MNS 4943:2008 Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус. Ерөнхий шаардлага □ MNS ISO 10523-2:2003 pH тодорхойлох • MNS ISO 4889-99 Цахилгаан дамжуулах чанар тодорхойлох • MNS ISO

					<ul style="list-style-type: none"> • MNS 4425:97 Гидрокарбонат тодорхойлох • MNS ISO 7890:2001 Нитрат тодорхойлох • MNS 4431-2005 Нитрит тодорхойлох • MNS 4428-
Гүний усны түвшингийн өөрчлөлт	1	Хяналтын цооног	Жил бүр	500.0	-
Ургамал					
Ургамлын төрөл, зүйл, бүрхэц, түүний хомсдолт, доройтлын зэрэглэл, бодгалийн тоо, дундаж өндөр, биомасс	2	Үйлдвэрлэлийн бүсийн ашиглалтанд өртөөгүй талбай Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай	Жил бүр	500.0	<ul style="list-style-type: none"> □ MNS ISO 11269-1:2002, MNS ISO 11269-2:2002 Хөрсний чанар. Хөрсний ургамлын бохирдолтын нөлөөллийг тодорхойлох. 1, 2-р хэсэг • MNS 5546: 2005 Бэлчээрийн газрын хөрсний элэгдэл эвдрэл, ургамлын талхагдлыг
Амьтан					
Амьтны төрөл, зүйлийн бүрэлдэхүүн, тоо, толгой,	1	Төслийн талбайн нөлөөллийн бүрэлдэхүүн	Жил бүр	500.0	Амьтан судлалын нийтлэг аргазүйг хэрэглэнэ.
Нийт дүн 3200.0 мян. төг					

5.4 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэнтөсөв

Хүснэгт 7.7 Тухайн жилийн БОМТ-ний
нэгдсэнтөсөв

№	Зардлын туга	Нийт зардал, мян. төг
1	Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	6200.0
2	Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдэх ажлын зардал	2000.0
3	Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахарга хэмжээний зардал	2500.0
4	Ургамал, амьтан	2000.0
5	Хог хаягдлын менежментээр хийгдэх ажлын зардал	11500.0
6	Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардал	33500.0
7	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	3200.0
8	Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал	1000.0
9	БОМТ-ын хэрэгжилтийг тайлагнах зардал	600.0
Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардлын дүн		62500.0

ДҮГНЭЛТ

Говьсүмбэр аймгийн Шивээговь сумын нутагт хэрэгжиж буй Шивээ-Овоогийн нүүрсний уурхайн төсөлд БОНХАЖЯ-ны хийсэн ерөнхий үнэлгээний дагуу байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг “Шинчи Баян” ХХК хийжгүйцэтгэлээ.

Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний ажлын хүрээнд тус төслийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны явцад байгаль орчин, хүн амын эрүүл мэндэд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг тогтоож, тэдгээрийн цар хүрээг тооцон гаргаж сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээний зөвлөмж, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг боловсруулсан болно.

Төслийн үйл ажиллагааны явцад тухайн нутгийн байгаль орчны бүрдэл хэсгүүд болох газрын гадарга хэвлий, хөрс, агаар, газрын доорх ус, ургамал, амьтан зэрэгт